

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΝΙΣΕΑΣ -
SENIOR PARTNER, KPMG

Οι επενδύσεις αποτελούν μονόδρομο για την οικονομία

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας το 2021 θα εξαρτηθεί από την πορεία του τουρισμού καθώς και από το πότε θα επιστρέψουν σε κανονικούς ρυθμούς το λιανεμπόριο και η εστίαση. Ο κύριος Βουνισέας θεωρεί επίσης πως η χρηματοοικονομική στήριξη της Ευρώπης θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Η ελληνική οικονομία μετά από τρία προγράμματα προσαρμογής βρίσκεται στη δίνη της πανδημίας. Ποια είναι η εκτίμησή σας για την επόμενη μέρα;

Είναι δύσκολο να προβλέψουμε το μέλλον, ειδικά τώρα εν μέσω πανδημίας όπου οι συνθήκες είναι ευμετάβλητες. Φυσικά, η πορεία της ελληνικής οικονομίας το 2021, θα εξαρτηθεί σημαντικά από την εξέλιξη του Τουρισμού και την ταχύτητα στην επάνοδο σε κανονικούς ρυθμούς του λιανεμπορίου και της εστίασης. Οποιαδήποτε βελτίωση σε σχέση με πέρσι, θα επιφέρει επιτάχυνση και σταθερότητα στους ρυθμούς ανάκαμψης. Πιστεύω ότι μέσα στο 2021 θα υπάρξει μια μέτρια ανάκαμψη αλλά όχι ύφεση. Εννοείται ότι βασικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό θα διαδραματίσουν ο γρήγορος ρυθμός απορρόφησης στήριξης από την Ευρώπη και ο ρυθμός εμβολιασμού του πληθυσμού, με την ελπίδα ότι οι μεταλλάξεις του κορονοϊού μπορούν να αντιμετωπισθούν χωρίς άλλα lockdowns.

Η αγορά πρέπει να ξαναβρεί τους κανονικούς ρυθμούς της και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που δημιούργησε η πανδημία

Η ύφεση, όπως δείχνουν τα στοιχεία, είναι βαθιά. Πότε θα μπορέσει η οικονομία να μπει σε αναπτυξιακή τροχιά;

Ένας είναι ο τρόπος και αποτελεί μονόδρομο για την οικονομία: οι επενδύσεις. Επιβάλλονται η ύπαρξη ενός τεκμηριωμένου σχεδίου και η δημιουργία μιας σειράς αρχών για τις επενδύσεις, ώστε να εξασφαλιστούν η σταθερότητα και οι ευκαιρίες για ανάπτυξη. Δεν πιστεύω πως η ύφεση πρέπει να αντιμετωπισθεί με φορολογικά μέτρα για να καλυφθούν τα χαμένα έσοδα του 2020 και του 2021. Με τις επενδύσεις και ένα σταθερό φορολογικό πλαίσιο θα έρθουν τα έσοδα που απαιτούνται.

Η αγορά πρέπει να ξαναβρεί τους κανονικούς ρυθμούς της και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που δημιούργησε η πανδημία. Φυσικά αυτό θα εξαρτηθεί και από την γρήγορη ανάκαμψη της Ευρώπης και των ΗΠΑ. Ένα άλλο σημείο που δείχνει ότι μπορεί να υπάρξει άμεσα ανάκαμψη είναι η αύξηση των καταθέσεων και η ρευστότητα. Οι τράπεζες έχουν βοηθήσει τους κλάδους που επλήγησαν από την πανδημία και αυτό είναι απαραίτητο να συνεχιστεί.

Μεγάλο ερωτηματικό είναι «τι θα γίνει με την αγορά εργασίας» και αν «οι εργαζόμενοι θα συνεχίσουν να δουλεύουν από το σπίτι». Αυτό είναι κάτι που σίγουρα θα επηρεάσει την εξέλιξη της αγοράς εργασίας.

Τέλος, θεωρώ πως η χρηματοοικονομική στήριξη από την Ευρώπη θα συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας

Η υγειονομική κρίση άλλαξε τις προτεραιότητες των επιχειρήσεων;

Ο τρόπος που μια εταιρεία αντιμετωπίζει τους εργαζόμενους αποτελεί βασικό στοιχείο στο πως μετράμε την «αξία» σε μια επιχείρηση. Η πανδημία ανάγκασε τις επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν πιο σοβαρά τα θέματα του ανθρώπινου δυναμικού. Αυξάνονται όλο και περισσότερο η κοινωνική και η ανθρώπινη υπευθυνότητα που πρέπει να δείξουν οι εταιρείες απέναντι στους εργαζόμενους τους. Θεωρώ ότι στην αγορά εργασίας θα βελτιωθούν σημαντικά οι συνθήκες και οι εργαζόμενοι θα μπορέσουν μέσω της τεχνολογίας να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους.

Τι θα πρέπει να πράξουν οι επιχειρήσεις που έχουν πληγεί από την πανδημία ώστε να μπορέσουν να ανακάμψουν;

Πάνω από όλα πρέπει να αναθεωρήσουν την στρατηγική τους για να αντιμετωπίσουν την νέα εποχή.

Πρώτον, πρέπει να δουν τον τρόπο επικοινωνίας με τους υπαλλήλους τους και να έχουν ένα σχέδιο ώστε οι εργαζόμενοι να νιώθουν ασφαλείς και να έχουν ευελιξία στην εργασία τους.

Δεύτερον, πρέπει να επικοινωνούν συχνά με τους πελάτες τους ώστε να καταλάβουν αν οι συνθήκες τους έχουν αλλάξει ώστε να προσαρμόσουν την παροχή υπηρεσιών και αγαθών με βάση τις ανάγκες τους. Τρίτον, να επαναξιολογήσουν την αλυσίδα των προμηθευτών τους, πώς μπορεί να βελτιωθεί και με ποιες νέες μεθόδους θα μειώσουν το κόστος.

Τέλος, αλλά εξίσου σημαντικό, που αφορά στα παραπάνω. Είναι δεδομένο πως τα προβλήματα στην αγορά θα ήταν σημαντικά, έως και δυσβάσταχτα με την έλλειψη της τεχνολογίας. Το ηλεκτρονικό εμπόριο ήρθε για να μείνει. Ο κόσμος σταδιακά απομακρύνεται από τα γκισέ των τραπεζών. Ο τρόπος συναντήσεων και επικοινωνίας θα παραμένει τακτικός χωρίς το περιττό κόστος της μετακίνησης.

Για να αντέξει μια επιχείρηση στο νέο περιβάλλον πρέπει να έχει ξεκάθαρη στρατηγική. Ένα πλάνο που θα απαντάει στις ανάγκες του ανθρώπινου δυναμικού, των πελατών και των προμηθευτών με κοινό σημείο τη χρήση υψηλής τεχνολογίας.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων έχει επιταχυνθεί. Τι σημαίνει αυτό για το επιχειρείν;

Συνήθως μέχρι τώρα θεωρούσαμε τον ψηφιακό μετασχηματισμό συνώνυμο της τεχνολογικής αλλαγής. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων δεν είναι τίποτα άλλο παρά η εναρμόνιση της επιχείρησης στην ψηφιακή εποχή.

Προσωπικά πιστεύω πως ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι η προσέγγιση που πρέπει να έχει μια επιχείρηση για να αλλάξει τον τρόπο με το οποίο οργανώνεται, δουλεύει, σκέφτεται και συμπεριφέρεται.

Η τεχνολογία έχει αυξήσει και έχει αλλάξει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες των καταναλωτών. Με τον ψηφιακό μετασχηματισμό οι εταιρείες προσπαθούν να καλύψουν το κενό μεταξύ της (νέας) συμπεριφοράς των καταναλωτών με το επιχειρηματικό τους μοντέλο.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα αναγκάσει τις εταιρείες να προσαρμοσθούν στη μετά COVID-19 εποχή. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός διαφέρει από εταιρεία σε εταιρεία ανάλογα με τον κλάδο που λειτουργεί. Χωρίς τον ψηφιακό μετασχηματισμό δύσκολα θα επιβιώσει μια επιχείρηση στα επόμενα χρόνια.

Με τον ψηφιακό μετασχηματισμό δεν εννοούμε την επένδυση σε τεχνολογικά μέσα. Είναι ο τρόπος που αξιοποιεί η εταιρεία τα τεχνολογικά μέσα ώστε να ενσωματωθούν στην κουλτούρα της εταιρείας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι τράπεζες. Η νέα τεχνολογία «γέννησε» νέες μορφές τραπεζών, τις λεγόμενες fintech εταιρείες και νέο νόμισμα όπως το bitcoin. Ο σκοπός όμως των τραπεζών παραμένει ο ίδιος, δηλαδή ο τρόπος πληρωμών και μεταφοράς χρημάτων. Αυτό που αλλάζει είναι το μέσο που επιτυγχάνεται ο στόχος.

Χωρίς τον ψηφιακό μετασχηματισμό δύσκολα θα επιβιώσει μια επιχείρηση στα επόμενα χρόνια

Πρέπει να επενδυθούν πόροι για τον εκσυγχρονισμό του κράτους για λιγότερη γραφειοκρατία και καλύτερη διακυβέρνηση των εταιρειών

Ο ψηφιακός ανταγωνισμός θα αλλάξει τον τρόπο που οι εταιρείες εφαρμόζουν την στρατηγική τους. Θα πρότεινα, οι εταιρείες όταν σχεδιάζουν την στρατηγική τους να μην επικεντρώνονται στο τι κάνει ο ανταγωνισμός αλλά στο τι χρειάζεται ο πελάτης τους.

Το 2021 αναμένεται να εισρεύσουν στη χώρα τα πρώτα χρήματα από το ταμείο ανάκαμψης. Τι πρέπει να γίνει ώστε να αξιοποιηθούν επιτυχώς οι διαθέσιμοι πόροι;

Ίσως είναι και το καλό νέο από την πανδημία. Η παράταση των μέτρων δημοσιονομικής χαλάρωσης σε συνδυασμό με τους πόρους που θα έρθουν στην ελληνική αγορά δίνει μια μοναδική ευκαιρία, να αυξηθούν σημαντικά οι ιδιωτικές επενδύσεις ώστε να προσεγγίσουμε το μέσο όρο της Ευρώπης. Η Ελλάδα έχει σημαντικά πλεονεκτήματα για επενδύσεις. Ένα σύγχρονο λιμάνι, ένα αναπτυγμένο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, υψηλού επιπέδου γνώσης των Ελλήνων και μια καλή γεωγραφική θέση. Σε αυτό θα βοηθήσει ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας αλλά και το πρόγραμμα Ηρακλής II ώστε να μειωθούν τα προβληματικά δάνεια από τους ισολογισμούς των τραπεζών. Η Έκθεση Πισσαρίδη αποτελεί το πρώτο πλάνο για την αξιοποίηση των πόρων. Είναι βέβαιο ότι οι πόροι πρέπει να διοχετευθούν σε σύγχρονες επενδύσεις και σε κλάδους όπως η ενέργεια. Από την άλλη, πρέπει να επενδυθούν πόροι για τον εκσυγχρονισμό του κράτους για λιγότερη γραφειοκρατία και καλύτερη διακυβέρνηση των εταιρειών.

Για να αξιοποιηθούν σωστά οι πόροι απαιτείται νέο θεσμικό πλαίσιο και σύγχρονα χρηματοδοτικά μέσα ώστε οι επιχειρήσεις να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά.

Η αξιοποίηση των πόρων μπορεί να γίνει με ένα οργανωμένο σχέδιο και στόχο. Το οφείλουμε στις επόμενες γενιές.